

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 21.3.2013
COM(2013) 149 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Stanje Unije inovacij 2012 – pospeševanje sprememb

(Besedilo velja za EGP)

{SWD(2013) 75 final}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Stanje Unije inovacij 2012 – pospeševanje sprememb

(Besedilo velja za EGP)

1. UVOD

Strategija Evropa 2020 in njene „vodilne“ pobude se osredotočajo na naložbe v izobraževanje, raziskave in inovacije kot bistveni element za doseganje pametne, trajnostne in vključujoče rasti. V tem okviru je namen vodilne pobude Unija inovacij, skupaj z vodilnimi pobudami Digitalna agenda, Industrijska politika in Evropa, gospodarna z viri, ter Aktom za enotni trg, ustvariti najboljše pogoje za inovacije evropskih raziskovalcev in podjetnikov.

Vodilna pobuda Unija inovacij je namenjena zlasti ustvarjanju močnega gospodarstva, ki temelji na inovacijah, ki ga poganjajo ideje in ustvarjalnost, ki se je sposobno povezati z globalnimi vrednostnimi verigami in ki izkorišča priložnosti, zavzema nove trge ter ustvarja visokokakovostna delovna mesta. Na splošno je bil napredek pri vzpostavljanju okvira politike za Unijo inovacij zelo pozitiven, saj se več kot 80 % pobud izvaja po načrtu. Poziv voditeljev držav in vlad za poglobitev Evropskega raziskovalnega prostora se je začel izvajati v praksi. „Obzorje 2020“ – predlog Komisije za prihodnji evropski program za raziskave in inovacije – označuje jasno prekinitev s preteklostjo, saj zajema celotno verigo ustvarjanja vrednosti v enem samem programu. Načelo „pametne konsolidacije“ – tj. zagotavljanja ali po možnosti povečevanja odhodkov, ki spodbujajo rast, na primer za raziskave in razvoj – je zdaj vsesplošno uveljavljeno in vključeno v evropski semester. Poslovno okolje v Evropi bo postalo bolj naklonjeno inovacijam zaradi ukrepov enotnega trga, kot so enotni patent, hitrejše določanje standardov, posodobljena pravila EU o javnih naročilih in evropski potni list za sklade tveganega kapitala. Evropska inovacijska partnerstva združujejo vire ter se osredotočajo na ukrepe na strani povpraševanja in ponudbe za ključne družbene izzive. Za prve rezultate je treba te ukrepe še izvesti, vendar so temeljni premik v pravo smer.

Globalni položaj Evrope ostaja sorazmerno trden. EU je po uspešnosti na področju razvoja visokokakovostnih znanstvenih in inovativnih proizvodov v svetovnem vrhu. Še vedno je največji in stabilni delež (28 %) njenega prihodka ustvarjen v globalnih proizvodnih vrednostnih verigah, medtem ko sta se deleža ZDA in Japonske zmanjšala. Od leta 2008 je EU izboljšala svojo uspešnost na področju inovacij ter zapolnila skoraj polovico vrzeli na področju inovacij z ZDA in Japonsko¹. EU na področju inovacij tudi krepko prednjači pred Brazilijo, Indijo, Rusijo in Kitajsko, čeprav jo slednja najočitneje dohiteva. Poleg tega je Južna Koreja od leta 2008 skoraj potrojila svojo prednost na področju inovacij pred EU in se postavila ob bok ZDA kot vodilni na področju inovacij.

Čeprav se je javna poraba za raziskave in razvoj v EU med krizo povečevala, saj so si vlade prizadevale ohraniti svoje naložbe v raziskave in razvoj ter so tako spodbujale podjetja, naj storijo enako, je iz nedavnih podatkov razviden možen obrat te smeri razvoja. Leta 2011 se je prvič od začetka krize skupni javni proračun 27 držav članic EU za raziskave in razvoj nekoliko zmanjšal.

Sedanja gospodarska kriza je prav tako poudarila strukturne pomanjkljivosti uspešnosti Evrope na področju inovacij. Sistem kazalnikov uspešnosti Unije inovacij za leto 2013 kaže,

¹ Sistem kazalnikov uspešnosti Unije inovacij za leto 2013.

da se je postopek konvergence v uspešnosti držav članic na področju inovacij ustavil. Konvergenca je bila prevladujoč vzorec od uvedbe sistema kazalnikov uspešnosti v letu 2001, zato to pomeni jasno nevarnost povečanja inovacijskega razkoraka². Ker se kriza podaljšuje in pogloblja ter ker se povečujejo razlike v rasti med nekaterimi evropskimi regijami, je toliko bolj potrebna hitra izvedba pobude Unija inovacij in njena poglobitev na področjih, na katerih so inovacije nujno potrebne, na primer visokošolsko izobraževanje, podjetništvo, ki temelji na inovacijah, in ukrepi na strani povpraševanja. Treba bo tudi ohraniti zagon na področjih, kot so socialne inovacije.

Evropsko gospodarstvo zato potrebuje svežo dinamiko. Obstoječe tradicionalne industrije, po katerih se odlikuje Evropa, morajo razviti nove aplikacije in nove poslovne modele, da bi povečale in ohranile svojo konkurenčno prednost. Na dinamičnih področjih, kot so dejavnosti, ki temeljijo na informacijsko-komunikacijski tehnologiji, in v novo nastajajočih sektorjih v Evropi je potrebnih več podjetij z visoko rastjo. Zato so potrebne strukturne spremembe, usmerjene v inovacije, toda Evropa trenutno ne izkorišča priložnosti za korenitejšie inovacije, ki vodijo v strukturne spremembe in jih usmerjajo. Zato bi morala Evropa v naslednjem desetletju privabljati najbolj nadarjene posameznike in nagrajevati inovativne podjetnike ter jim zagotoviti veliko boljše priložnosti za zagon in rast novih podjetij.

Glede na to so v tem sporočilu:

- povzeti dosežki na ravni držav članic in evropski ravni na področju uresničevanja Unije inovacij v letu 2012 ter
- opredeljena področja, na katerih bi bilo mogoče poglobiti Unijo inovacij, tudi na podlagi stresnega testa Unije inovacij, ki ga je opravil Odbor za evropski raziskovalni prostor in inovacije³.

2. STANJE NACIONALNIH RAZISKOVALNIH IN INOVACIJSKIH SISTEMOV

2.1. Naložbe za prihodnost

Evropa mora bolj in učinkoviteje vlagati v raziskave in inovacije, da bi povečala konkurenčnost svoje industrije ter nadgradila raziskovalni in inovacijski sistem. Javne in zasebne naložbe v raziskave in razvoj so bistvene, da bo Evropa lahko izkoristila morebitne preobrate v gospodarstvu. Okrevanje je bilo v letu 2010 bistveno močnejše v državah, ki so prej največ vlagale v raziskave, razvoj in inovacije (npr. Nemčija, Finska in Švedska)⁴.

Javne in zasebne naložbe v raziskave in razvoj so se povečevale do začetka gospodarske krize. Po izbruhu krize je večina držav članic kljub fiskalnim omejitvam ohranila ali povečala naložbe v raziskave in razvoj, skupna poraba za raziskave in razvoj, ki presega rast BDP, pa se je povečala z 1,85 % v letu 2007 na 2,03 % v letu 2011. Vendar je bila v enajstih državah članicah⁵ poraba za raziskave in razvoj od začetka krize manjša od rasti BDP (slika 1).

Slika 1: Zagotavljanje javne porabe za raziskave in razvoj

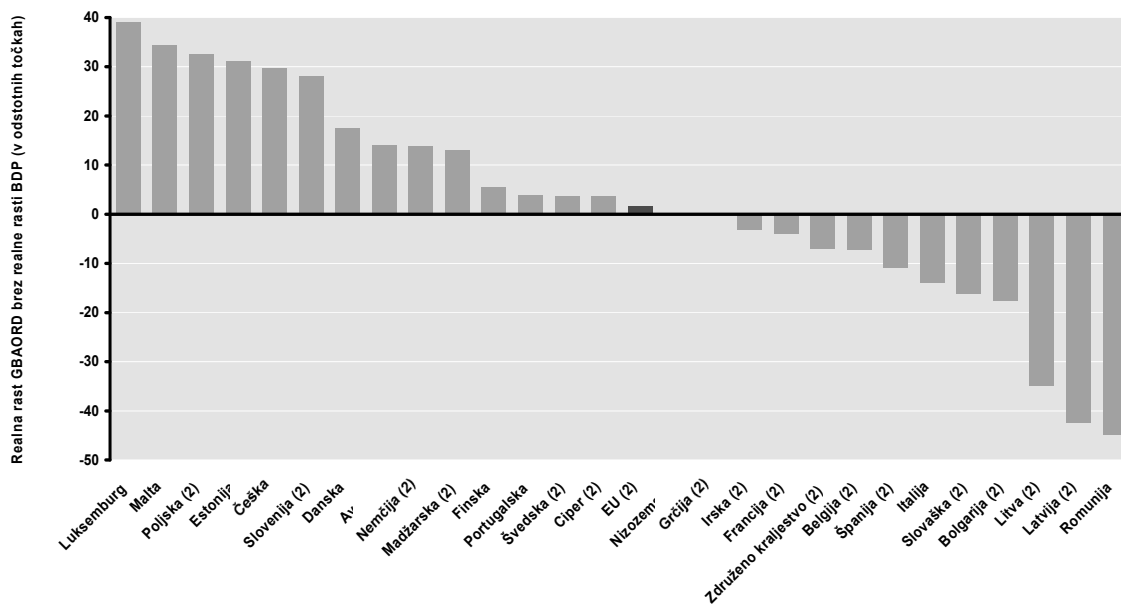
² Glej prejšnjo opombo.

³ Prvi dokument o stališču Odbora za evropski raziskovalni prostor in inovacije (ERIAB): „Stresni test“ Unije inovacij; november 2012, na voljo na: http://ec.europa.eu/research/era/partnership/expert/eriab_en.htm.

⁴ Stanje Unije inovacij 2011, COM(2011) 849.

⁵ V nekaterih od teh držav članic se lahko razlika delno izravna s povečanjem izpada davčnih prihodkov zaradi uporabe davčnih spodbud za naložbe v raziskave in razvoj.

Vladne naložbe v prihodnosti
Razlika v odstotnih točkah med realno rastjo ⁽¹⁾ državnih proračunov za R in R (GBAORD⁽²⁾) ter realno rastjo ⁽¹⁾ BDP, 2008-2012 ⁽³⁾

Vir: GD za raziskave in inovacije – oddelek za ekonomske analize

Podatki: Eurostat

Opombe: (1) Realna rast je bila izračunana na podlagi vrednosti, izraženih s standardom kupne moči v EUR pri nespremenjenih cenah in menjalnih tečajih iz leta 2000.

(2) Izpad davčnih prihodkov, ki izhajajo iz davčnih pobud za R in R, ni vključen.

(3) EL: 2007-2008; PL: 2009-2011; BE, BG, DE, IE, ES, FR, CY, LV, LT, HU, SI, SK, SE, UK, EU: 2008-2011.

(4) Podatki za leto 2012 so začasni.

Na splošno so tudi podjetja v EU povečala svoje odhodke za raziskave in razvoj kot delež BDP od leta 2007 (1,18 %) do leta 2011 (1,27 %). Deloma so vzrok za to trajnostne naložbe v raziskave in razvoj s strani evropskih podjetij, katerih svetovne naložbe v raziskave in razvoj naj bi se po pričakovanjih dodatno povečevale, in sicer za povprečno 4 % na leto v obdobju 2012–2014⁶. Evropa se zdi tujim podjetjem tudi privlačna za naložbe v raziskave in razvoj, zato so v te dejavnosti veliko vlagala. Podjetja iz ZDA izvajajo dve tretjini mednarodno mobilnih naložb v raziskave in razvoj, njihove letne naložbe v raziskave in razvoj v Evropi pa so desetkrat večje od naložb, ki jih izvajajo na Kitajskem in v Indiji skupaj⁷.

Vendar obstajajo velike razlike med državami članicami ter med industrijskimi sektorji in akterji. V nekaterih državah je viden upad naložb v raziskave in razvoj v poslovnem sektorju, zlasti manj vlagajo mala in srednja podjetja (MSP). Vzrok za to je predvsem majhno poslovno zaupanje v prihodnje obete evropskega gospodarstva, kljub denarnim rezervam, ki se kopičijo v bilancah stanja številnih podjetij⁸. S sektorskega vidika se je v številnih državah povečala intenzivnost naložb v raziskave in razvoj v bolj tradicionalnih srednjetehtnoloških panogah (npr. kovine, guma in plastika, živila) ter na rastočih trgih, kar je posledica družbenih izzivov, kot so obdelava odpadkov, čista energija in voda. Na splošno ostaja EU specializirana za sektorje s srednje visoko intenzivnostjo raziskav in razvoja, ki prejemajo polovico naložb

⁶ Raziskava EU o poslovnih trendih na področju naložb v raziskave in razvoj v letu 2012, Evropska komisija, 2012.

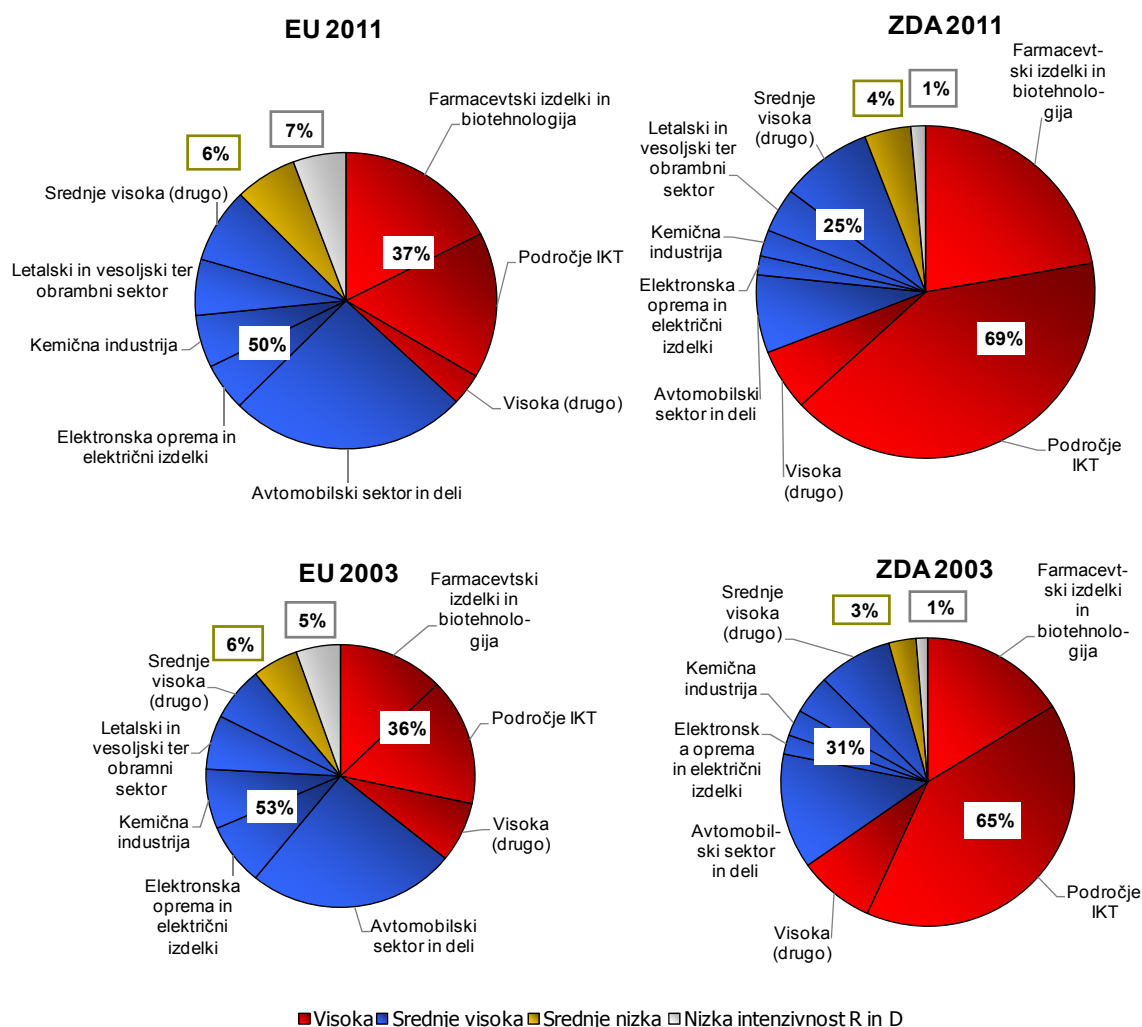
⁷ „Internacionalizacija poslovnih naložb v raziskave in razvoj ter analiza njihovega gospodarskega vpliva“, Evropska komisija, 2012, http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?pg=other-studies.

⁸ „Mrtvi denar“ (*Dead money*), The Economist, 3. november 2012.

evropskih podjetij v raziskave in razvoj. Nasprotno sta več kot dve tretjini naložb podjetij iz ZDA v raziskave in razvoj usmerjeni v sektorje z visoko intenzivnostjo raziskav in razvoja (npr. zdravje ter informacijsko-komunikacijske tehnologije)⁹.

Slika 2: Naložbe podjetij iz ZDA in EU v raziskave in razvoj po sektorjih

Vir: Pregled stanja na področju naložb v industrijske raziskave in razvoj v EU za leto 2012.

Poleg tega so vlade v državah članicah, v katerih poslovni sektor temelji na znanju in je mednarodno konkurenčen, s strategijo za zavarovanje porabe za raziskave in razvoj prispevale k ohranitvi ravni zasebnih naložb¹⁰. V državah s krizo državnega dolga pa se je to izkazalo za težje izvedljivo. V teh državah so omejitve likvidnosti skupaj s premalo inovacijam naklonjenim okoljem in manjša raven povpraševanja poslovnega sektorja po znanju oslabilo učinkovitost proticikličnih prizadevanj k spodbujanju poslovnih naložb. Iz tega je razvidno, da mora biti vlaganje v znanje tesno povezano z reformami raziskovalnega in inovacijskega sistema, vključno z inovacijam naklonjenim okoljem za inovativna podjetja.

⁹ Pregled stanja na področju naložb v industrijske raziskave in razvoj v EU za leto 2012, Evropska komisija, 2012, http://iri.jrc.ec.europa.eu/research/scoreboard_2012.htm.

¹⁰ Najuspešnejša podjetja v EU glede vprašanja o učinkih politike in zunanjih dejavnikov na njihove inovacijske dejavnosti poudarjajo močne pozitivne učinke davčnih spodbud, nacionalnih nepovratnih sredstev, finančne podpore EU ter javno-zasebnega partnerstva na nacionalni ravni in na ravni EU (vir: glej opombo 4).

Čeprav je večina držav članic izvajala politiko pametne fiskalne konsolidacije za javne naložbe v raziskave in razvoj ter inovacije, obstaja zdaj tveganje, da bosta izredno dolgo trajanje in neizprosnost sedanje krize začela ogroziti politično soglasje o zaščiti takih naložb. Javni proračuni za raziskave in razvoj¹¹ so se leta 2011 prvič po začetku krize zmanjšali, vendar se to delno izravna s povečanjem izpada davčnih prihodkov zaradi davčnih spodbud¹². Iz primerjave javnih proračunov držav članic za raziskave in razvoj v letih 2011 in 2012 je razvidno, da se zmanjšuje tudi število držav, ki so ohranile ali povečale javno porabo. To lahko zmanjša uspešnost Evrope na področju inovacij in ogrozi prihodnjo konkurenčnost.

Pri opazovanju celotnega trikotnika znanja (izobraževanje, raziskovanje in inovacije) je viden podoben vzorec. Leta 2009 so vse države članice, razen dveh, ohranile ali povečale javno porabo za izobraževanje¹³. Odtlej je stalen pritisk na javne finance mnoge vlade prisilil v zmanjšanje naložb v izobraževanje¹⁴.

2.2. Uvajanje reform za povečanje uspešnosti in učinkovitosti

V času fiskalnih omejitev so reforme še toliko bolj pomembne, da bi se vloženi denar čim bolje izkoristil. Med državami članicami še vedno obstajajo precejšnje razlike v zvezi z uspešnostjo na področju raziskav in inovacij. Nekatere države pri danem znesku javnih naložb dosegajo večjo odličnost v znanosti in tehnologiji kot druge (slika 3).

Čeprav so za posamezne nacionalne okoliščine potrebne specifične rešitve, bi dokončna vzpostavitev Evropskega raziskovalnega prostora gotovo bistveno povečala uspešnost na področju znanja in tehnologije. Najuspešnejšim državam članicam je uspelo povečati znanstveno kakovost in gospodarski učinek svoje znanstvene podlage, druge pa se še vedno spoprijemajo z manjšo uspešnostjo ali dosegajo majhen učinek z javnimi naložbami.

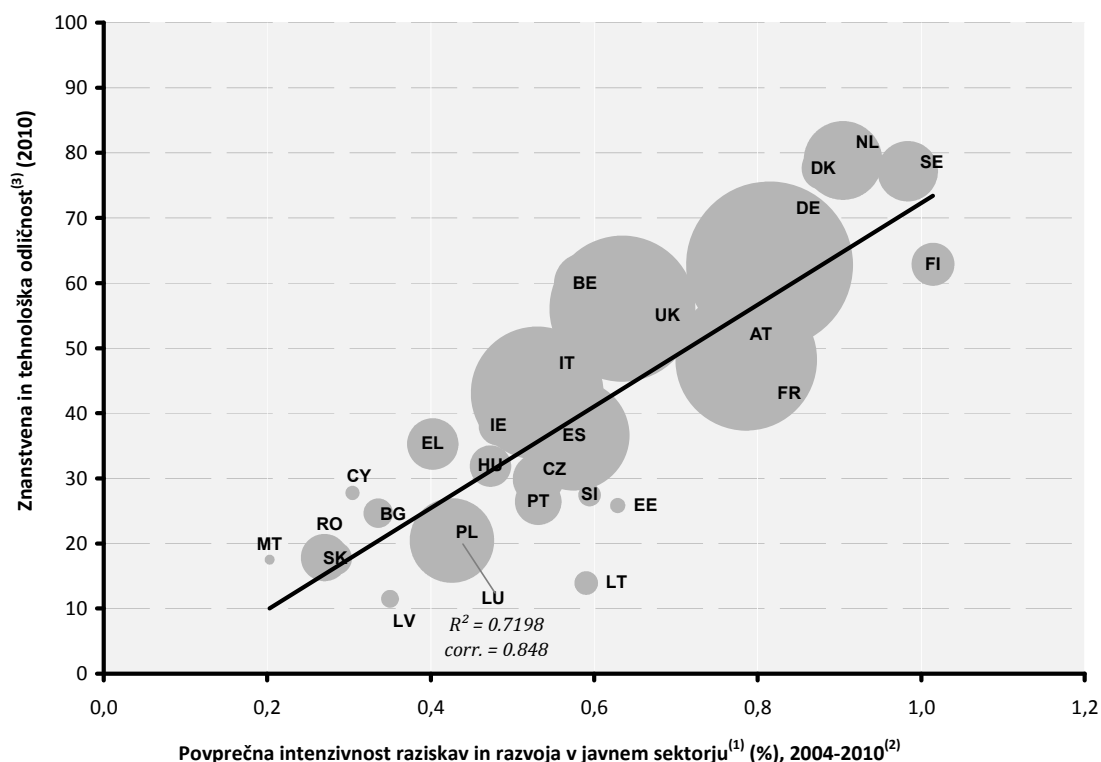
¹¹ Državna proračunska sredstva ali odhodki za raziskave in razvoj (GBAORD).

¹² Pregled stanja na področju znanosti, tehnologije in industrije za leto 2011 (*Science, Technology and Industry Scoreboard 2011*), OECD.

¹³ Delovni dokument služb Evropske komisije „Pregled izobraževanja in usposabljanja za leto 2012“.

¹⁴ Evropska Komisija, COM(2012) 669/3, „Ponovni razmislek o izobraževanju: naložbe v spretnosti za boljše socialno-ekonomske rezultate“.

Slika 3: Odličnost v naložbah in raziskavah¹⁵

Vir: GD za raziskave in inovacije - enota za ekonomske analize

Podatki: Eurostat

Opombe: (1) Povprečna intenzivnost raziskav in razvoja v javnem sektorju (javni bruto domači odhodki za raziskave in razvoj kot % BDP).

(2) EL: 2004-2007; SE, IT: 2005-2010; DK: 2007-2010; LU: 2009-2010.

(3) Zbirni kazalnik za raziskovalno odličnost (študija izvedljivosti Skupnega raziskovalnega središča).

Mnoge države članice Unije so uvedle **ambiciozne reforme politike**, da bi povečale učinkovitost raziskovalnega in inovacijskega sistema v skladu s cilji Evropskega raziskovalnega prostora¹⁶. Številne od teh reform se je začelo izvajati pred krizo, vendar so bile od takrat razširjene ali poglobljene. Prav tako je gospodarska kriza prispevala k večjemu vključevanju raziskav in inovacij v širše nacionalne industrijske in makroekonomske politike. V več državah se pripravljajo ali izvajajo novi predlogi zakonov o inovacijah ter nacionalne strategije za raziskave in inovacije, številne vlade pa povezujejo inovacije s širšimi svežnji reform na področju podjetništva, poslovnega okolja in trga dela, pri čemer namenljajo veliko pozornost boljši komercializaciji rezultatov raziskav.

Države članice in pridružene države so poročale o nizu nacionalnih akcijskih načrtov, programov, strategij in zakonodajnih aktov, s katerimi zagotavljajo usposabljanje zadostnega števila raziskovalcev, da bi izpolnile nacionalne cilje glede raziskav in razvoja¹⁷. V številnih primerih je še prezgodaj presoditi neposredni ali posredni učinek teh ukrepov. Vendar

¹⁵ Linearna interpolacija kaže na povezavo med spremenljivkama iz slik 3 in 5. Velikost mehurčka kaže velikost gospodarstva (kot delež BDP EU).

¹⁶ „Profil države: opis uspešnosti in ključnih elementov raziskovalnih in inovacijskih sistemov držav članic“ („Country profiles: description of the performance and key features of Member States' research and innovation systems“), delovni dokument služb Komisije, priložen Sporočilu.

¹⁷ Poročilo raziskovalcev za leto 2012 (*Researchers' Report 2012*), ki ga je naročil Generalni direktorat za raziskave in inovacije, http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/121003_The_Researchers_Report_2012_FINAL_REPORT.pdf.

trenutno obstaja težnja po politikah in akcijskih načrtih za posamezne zadeve, za katere ni nujno, da tvorijo usklajeno celoto. Pomemben korak bo premik k enotni celoviti strategiji, ki obravnava **človeške vire** v raziskovalnem poklicu.

Večina držav članic je prav tako oblikovala ali izvedla zakonodajne spremembe, s katerimi je povečala **neodvisnost univerz**. Nekatere države so uvedle nove pogoje zaposlovanja za raziskovalce v javnem sektorju, ki jim omogočajo sodelovanje z zasebnim sektorjem ter komercializacijo njihovih znanstvenih ugotovitev in tehnoloških iznajdb.

Vzpostavljajo se ukrepi za podporo **internacionalizacije javnih in zasebnih raziskovalnih akterjev**, ter zlasti njihovega vključevanja v vseevropska omrežja tokov znanja. Države članice vse pogosteje proučujejo prednosti vključevanja nacionalnih raziskovalnih in inovacijskih sistemov v globalne in evropske sisteme, da bi lahko izkoristile globalne vrednostne verige in obvladale povpraševanje novih mednarodnih trgov po inovacijah. Zato morajo programi za spodbujanje raziskav in razvoja postati odprti za mednarodne partnerje in čezmejno sodelovanje, kar bo okrepilo dopolnjevanje vrednostnih verig v različnih državah. Javno-zasebno sodelovanje in internacionalizacija podjetij sta temelj **močnih politik grozdov**, ki so se v zadnjih letih razvile v številnih državah članicah.

Čezmejna mobilnost je še vedno sorazmerno majhna. Raziskovalci, ki se selijo, običajno zapustijo javni sektor v prid zasebnega, pretok v drugo smer pa je zelo redek, tako kot pretok iz enega sektorja v drugega. Kljub napredku na področju mobilnosti študentov premalo univerz in javnih raziskovalnih organizacij zaposluje tuje profesorje ali priznava pomen pridobivanja mednarodnih izkušenj pri osebju¹⁸. Za inovativne raziskovalce, ki sodelujejo s poslovnim sektorjem, so možnosti napredovanja majhne, učinkovit prenos znanja pa je opazen le v najbolj dinamičnih državah članicah. Financiranje v okviru večine nacionalnih in regionalnih raziskovalnih programov še vedno večinoma ni odprto za udeležence iz drugih držav članic, tako Evropa izgublja priložnosti za doseg odličnosti in čezmejnih pretokov znanja.

Za čim večji izkoristek sredstev za javne raziskave je treba zagotoviti **visoko stopnjo konkurence**. To se lahko doseže s financiranjem projektov (javni razpisi za zbiranje predlogov) in institucionalnim financiranjem na podlagi uspešnosti, povezanim z znanstveno odličnostjo, internacionalizacijo in sodelovanjem s podjetji. Vendar mora prehod na konkurenčnejše financiranje sprejeti več držav članic, saj je do zdaj le peščica držav vzpostavila učinkovit mehanizem za dodeljevanje sredstev, s katerim se spodbuja odličnost. Institucionalna sredstva za univerze in javne raziskovalne organizacije se prepogosto dodeljujejo brez meril uspešnosti ali dejanskega spremljanja na podlagi dokazov. Če dodelitev ni povezana z uspešnostjo, imajo posamezni raziskovalci in institucije manj spodbud za vključevanje v vseevropska omrežja ali konkurenco za doseganje odličnosti ali sodelovanje z zasebnim sektorjem.

Države članice se čedalje bolj osredotočajo na ustvarjanje **poslovnega okolja, naklonjenega inovacijam**. Najpogosteje uporabljeni ukrepi so davčne spodbude za naložbe v raziskave in razvoj ali inovacijski boni za podjetja, ki želijo kupiti storitve od izvajalcev storitev raziskav in razvoja ter tehnoloških in inovacijskih storitev. Nekatere države članice tudi znižujejo stopnje davka na dobiček od patentov in drugih vrst intelektualne lastnine. Obstaja močna podpora zagotavljanju lažjega dostopa do tveganega kapitala za podjetja v fazah načrtovanja, zagona in zgodnje rasti ter za inovativne projekte.

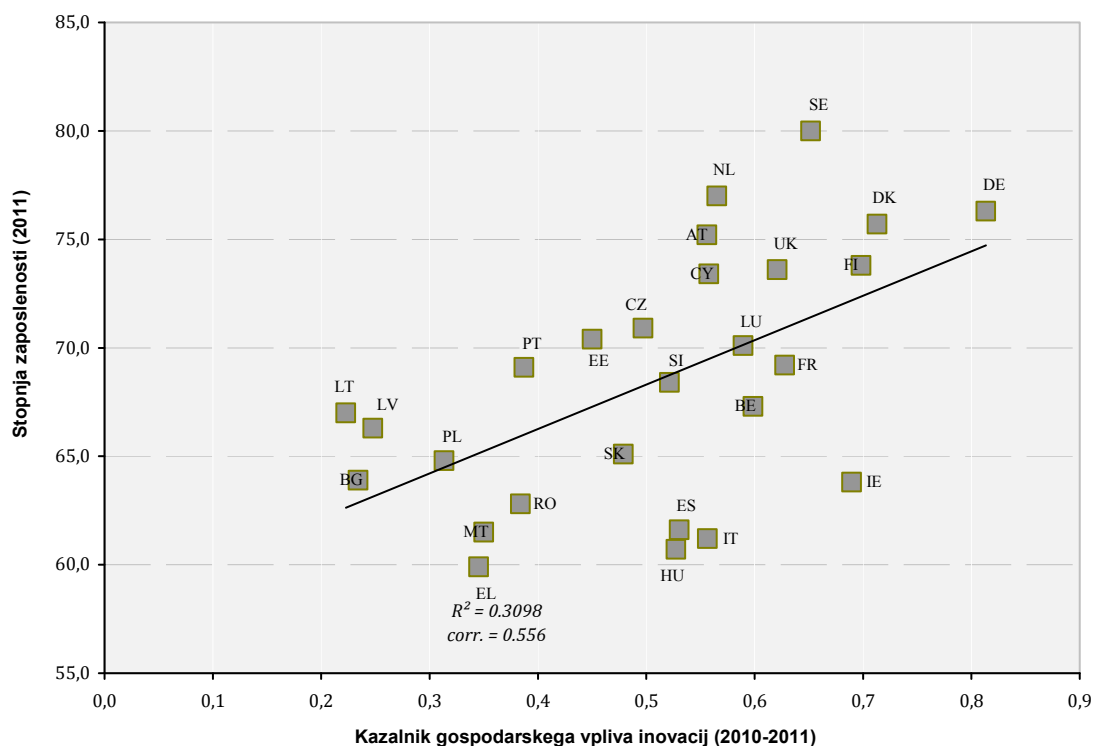
¹⁸ Glej prilogo „Profili držav: opis uspešnosti in ključnih elementov raziskovalnih in inovacijskih sistemov držav članic“. Informacije so na voljo tudi v oceni učinka, priloženi Sporočilu Komisije z naslovom Okrepljeno partnerstvo za odličnost in rast v Evropskem raziskovalnem prostoru, 17.7.2012 (COM(2012) 392 final).

Vendar so v nacionalnih politikah še vedno neravnovesja med spodbujanjem ponudbe in povečevanjem povpraševanja. Instrumenti v zvezi s ponudbo, kot so nepovratna sredstva, subvencionirana posojila in davčne spodbude, zajemajo več kot 90 % uporabljenih ukrepov¹⁹. Le nekaj držav dejavno uporablja ukrepe v zvezi s povpraševanjem (npr. z javnimi naročili, standardi ali predpisi) za pomoč pri razvoju trgov inovativnih rešitev. Kljub temu so številne druge države članice začele razpravljati o takih ukrepih ali jih poskusno izvajati, v bližnji prihodnosti pa naj bi jih začele uvajati. Razvijanje novih trgov se podpira predvsem na področjih trajnosti, energetske učinkovitosti in aplikacij e-uprave.

2.3. Usmerjanje sprememb k več inovacijam v Evropi

Zaradi krize in vse večje globalizacije so se spremenila pravila igre. Strategije, ki temeljijo na vlaganju v znanje in čim večjemu izkoriščanju obstoječih nacionalnih raziskovalnih in inovacijskih sistemov, so zelo pomembne, vendar nezadostne. Evropsko gospodarstvo potrebuje korenito spremembo v dinamiki podjetij z usmeritvijo na hitro rastoče in na znanju temelječe globalne trge, ki omogočajo ustvarjanje več in boljših delovnih mest. Ta ocena je utemeljena s podatki iz slike 4, ki kažejo, da imajo gospodarstva z največjim gospodarskim vplivom inovacij višjo stopnjo zaposlenosti.

Slika 4: Gospodarski vpliv inovacij je pozitivno soodvisen od zaposlovanja

Vir: GD za raziskave in inovacije – enota za ekonomske analize (2013)

Podatki: Eurostat, Sistem kazalnikov uspešnosti Unije inovacij za leto 2013

Splošno priznано je, da je treba gospodarsko strukturo Evrope prenoviti in usmeriti k sektorjem, ki so trgi prihodnosti ter v katerih lahko Evropa s pomočjo svoje visoko izobražene delovne sile ustvari pomembne konkurenčne prednosti. Takšne strukturne spremembe se še ne izvajajo s potrebno hitrostjo. Da bi pospešili obnovo gospodarske strukture Evrope, morajo oblikovalci politike nujno usmeriti politična prizadevanja na enega od glavnih načinov za

¹⁹ Mnenje Odbora za evropski raziskovalni prostor (ERAC) o letnem pregledu rasti Komisije, februar 2012.

takšno prenovo, tj. na rast inovativnih podjetij. Tako bodo obravnavali ključno oviro za gospodarsko uspešnost Evrope.

Študije so dejansko pokazale, da čeprav je v Evropi manj inovativnih podjetij z visoko rastjo kot v ZDA, so ta odločilnega pomena za splošno rast zaposlovanja: število in delež podjetij z visoko rastjo sta morda majhna, vendar sta število in delež delovnih mest, ki jih ta podjetja posredno ali neposredno ustvarijo, nesorazmerno velika. Poleg tega so inovativna podjetja z visoko rastjo bistvena za rast produktivnosti, saj je glavni vir tovrstne rasti prerazporeditev delovnih mest s podjetij z nizko produktivnostjo na bolj produktivna podjetja: po ocenah naj bi razlike v dinamiki rasti podjetij med ZDA in EU predstavljale več kot dve tretjini manjše uspešnosti EU v primerjavi z rastjo produktivnosti ZDA v zadnjih desetletjih.

Nacionalni oblikovalci politike bi lahko imeli koristi od pregleda vseh vidikov „nacionalnih sistemov podjetništva in inovacij“, ki lahko predstavljajo ozka grla za rast inovativnih podjetij. Na podlagi obstoječih empiričnih dokazov bi morali biti ukrepi politike osredotočeni zlasti na naslednje ključne vidike:

- številni vidiki regulatornega okvira so zelo pomembni za dinamiko rasti podjetij: države članice morajo obravnavati vse dejavnike, ki odvrčajo od rasti in so prisotni v njihovih predpisih. To lahko zadeva na primer posodobljeno določanje standardov in dobro delujoče trge dela. Pokazalo se je, da tudi stečajne ureditve, ki strogo kaznujejo „neuspešne podjetnike“, odvrčajo od podjetništva z visoko rastjo. Več podjetij z visoko rastjo lahko pomeni tudi več primerov neuspeha. Poleg zakonodaje je treba spremeniti odnos družbe do neuspešnih podjetnikov;
- dostop do lastniškega in dolžniškega financiranja je seveda bistven za omogočanje podjetništva z visoko rastjo. Medtem ko so številne države članice že razvile politike za obravnavanje tega vprašanja, to še vedno lahko predstavlja pomembno ozko grlo, zlasti v državah članicah z manj razvitimi finančnimi trgi. Glede tega je uredba EU o vzpostavitvi evropskega sklada tveganega kapitala, ki je bila sprejeta leta 2012, pomemben korak naprej, saj bo imetnikom tveganega kapitala olajšala zbiranje sredstev v korist novim podjetjem ter MSP po vsej Evropi²⁰;
- posebni cilj spodbujanja razvoja mladih inovativnih podjetij je treba v celoti vključiti v oblikovanje orodij za politiko raziskav in inovacij. Medtem ko so številne države članice razvile davčne spodbude za podporo dejavnostim raziskav in razvoja v vseh vrstah podjetij, obstaja potreba po tem, da se mladim inovativnim podjetjem ponudi posebna, ugodnejša davčna obravnava;
- obstaja tesna povezava med rastjo, inovacijami in internacionalizacijo. Izvažanje in inovacije sta strategiji, ki se vzajemno krepi in katerih posledice so večji deleži izvoza, promet in rast zaposlovanja na ravni podjetja. Politike, ki podpirajo inovacije in internacionalizacijo bi se morale povezati. V zvezi s tem so lahko politike grozdov ključno orodje, vsaj za podporo internacionalizacije mladih inovativnih podjetij;
- tudi mladi radikalni inovatorji se soočajo s težavami pri zaščiti svoje intelektualne lastnine. Ciljne ali splošnejše politike, ki povečujejo tako ponudbo (javnega) kapitala kot tudi dostop do njega, ter politike, ki izboljšujejo sistem pravic intelektualne lastnine ter znižujejo njegove stroške, bodo koristne za vsa podjetja, ki rastejo in želijo biti inovativna, zlasti pa za inovativna podjetja z visoko rastjo. Delitev in strokovnost dostopa do portfeljev pravic intelektualne lastnine, npr. prek patentnih

²⁰

Poleg tega bo Komisija v prihodnjih tednih objavila zeleno knjigo o dolgoročnem financiranju evropskega gospodarstva, v kateri bodo predstavljene gonilne sile in ovire za dolgoročno financiranje, kot tudi ideje za ukrepe in možne nove instrumente/pobude.

združenj v okviru grozdov, je tudi lahko ključnega pomena pri razvoju inovacij širšega obsega v Evropi;

- usmerjanje sistema raziskav in razvoja k prenosu znanja, zlasti izboljšanje povezav med znanstveno podlago in poslovnim sektorjem, je temeljnega pomena za vzpostavitev in rast inovativnih podjetij, ki temeljijo na tehnologiji. Številne države članice so že razvile politike za pospešitev gospodarskega izkoriščanja raziskav in razvoja; te politike je treba nadalje izvajati, okrepiti, oceniti in ustrezno prenoviti;
- bistveno je, da se spodbuja poseben razvoj kulture in stališča do inovacij in podjetništva, tudi prek izobraževalnega sistema. Spodbujanje ambicij za rast v novih in obstoječih inovativnih podjetjih ter podpora zagotavljanju usposabljanja, možnosti za nadgradnjo znanj in spretnosti ter kvalificiranega inštruiranja v mladih in malih podjetjih, npr. v zvezi z upravljanjem inovacij in hitro rastjo, sta bila deležna manj pozornosti v politikah, ki so bile namenjene spodbujanju rasti podjetij²¹.

Navedeni vidiki so ključni za doseg ciljev strategije Evropa 2020 in se osredotočajo na horizontalne politike, ki si prizadevajo zagotoviti plodna tla za razvoj inovativnih podjetij z visoko rastjo.

Poleg prizadevanj na regionalni in nacionalni ravni bi morali te prednostne naloge s skupnimi prizadevanji podpirati na ravni EU, da bi po celi Evropi ustvarili poslovno okolje, naklonjeno inovacijam. Tovrstni ukrepi so opisani v naslednjem oddelku.

3. NAPREDEK PRI VZPOSTAVLJANJU UNIJE INOVACIJ

Leta 2012 je bil dosežen velik napredek pri izvajanju Unije inovacij. Po načrtu v skladu s sedanjimi pobudami poteka več kot 80 % zavez. Na nekaterih področjih je treba prizadevanja okrepiti. Sem spadajo bolj strateška uporaba javnih naročil za inovacije, sprejetje predlogov iz Akta za enotni trg I in uvajanje pobud o vrednotenju intelektualne lastnine. Ta oddelek se osredotoča na najpomembnejše ukrepe politike v letu 2012, kratek pregled stanja vseh 34 zavez Unije inovacij pa je v prilogi.

3.1. Okrepitev baze znanja in zmanjšanje razdrobljenosti

Spodbujanje odličnosti v izobraževanju ter razvoju znanj in spretnosti

Trenutne neustrezne spretnosti ter pomanjkanje znanstvenikov in inženirjev pomenijo grožnjo inovativni zmogljivosti Evrope in to ravno v času, ko se tehnološke potrebe povečujejo. Komisija je leta 2012 predstavila sporočilo z naslovom „Ponovni razmislek o izobraževanju“²², ki se osredotoča na potrebo po razvoju prečnih spretnosti, kot so kritično razmišljanje, reševanje težav, skupinsko delo in podjetniške sposobnosti, ter spodbujanju partnerstev med izobraževalnimi ustanovami in podjetji.

Izvajajo se prvi projekti zavezništva za znanje. Namenjeni so vzpostavitvi medsektorskih partnerstev med delodajalci in izobraževalnimi organi, da bi odpravili težave glede neustreznih spretnosti, npr. v avdiovizualni industriji (projekt CIAKL) in proizvodnji, in sicer s povezovanjem proizvodnega okolja z učilnico (projekt KNOW-FACT), ter s spodbujanjem podjetniškega duha tako pri študentih kot pri osebju (projekt EUEN). Leta 2013 se bodo začeli izvajati še drugi projekti, od leta 2014 pa bodo zavezništva za znanje del novega programa Erasmus za vse.

²¹ Evropska komisija (2011), Politike v podporo inovativnih malih in srednjih podjetij z visoko rastjo („Policies in support of high-growth innovative SMEs“), INNO-Grips Policy Brief št. 2;

²² COM(2012) 669.

Poleg tega se je leta 2012 na podlagi ugotovitev študije izvedljivosti začelo večdimenzionalno in mednarodno razvrščanje institucij za visokošolsko izobraževanje.

Vzpostavitev Evropskega raziskovalnega prostora

Pogoji za doseg Evropskega raziskovalnega prostora (ERP) do leta 2014 še ne obstajajo. Evropski raziskovalni prostor sestavljajo združena raziskovalna območja, ki temeljijo na notranjem trgu. Je del Unije inovacij, program Obzorje 2020 pa na številne načine podpira njegovo izvajanje. Gre za eno ključnih strukturnih reform za spodbujanje rasti v Evropi in je v tem smislu vedno bolj priznan. Ker je bil dosednji napredek počasen, je Komisija predlagala okrepljeno partnerstvo za odličnost in rast v Evropskem raziskovalnem prostoru²³. Njegovo osredotočenost in sklop jasnih ukrepov je podprl Svet za konkurenčnost na svojem zasedanju 11. decembra 2012. V okviru okrepljenega partnerstva si bodo države članice, organizacije zainteresiranih strani in Komisija skupaj prizadevale za povečanje učinkovitosti in uspešnosti evropskega javnega raziskovalnega sistema. To bodo storile s spodbujanjem večje odprtosti in konkurence, mobilnosti raziskovalcev, čezmejnega sodelovanja in optimalnega pretoka znanja. Napredek pri dokončanju Evropskega raziskovalnega prostora bo treba spremljati v tesni povezavi z evropskim semestrom. Potrebno bo tudi usmerjanje Sveta na najvišji ravni, ki bo temeljilo na rednem dialogu z vsemi zainteresiranimi stranmi. Komisija bo razvila strog mehanizem spremljanja Evropskega raziskovalnega prostora v tesnem sodelovanju z državami članicami.

S skupnim učinkom doseganja cilja EU, tj. 3 % BDP, namenjenih raziskavam v okviru programa Obzorje 2020, in s povečanjem deleža nadnacionalnega financiranja (sedanji 0,8-odstotni delež) po zaslugi vzpostavitve Evropskega raziskovalnega prostora bi se lahko do leta 2030 ustvarilo vsaj 445 milijard EUR dodatnega BDP in 7,2 milijona delovnih mest²⁴.

Predlog Komisije za program Obzorje 2020 prispeva k vzpostavitvi in delovanju Evropskega raziskovalnega prostora, na primer z ustvarjanjem prostega dostopa do znanstvenih publikacij kot splošnega načela programa Obzorje 2020. Komisija je državam članicam prav tako priporočila, naj uporabijo podoben pristop v zvezi z rezultati raziskav, ki jih financirajo v okviru nacionalnih programov²⁵.

Odlične raziskave morajo stati na trdnih temeljih. Za to so potrebne najboljše raziskovalne infrastrukture kot platforme za sodelovanje, namenjene obravnavanju vprašanj v zvezi z raziskavami, ki jih ne morejo obravnavati posamezne države članice ali regije. Komisija in države članice skupaj napredujejo pri izgradnji 48 prednostnih raziskovalnih infrastruktur, ki jih je leta 2010 določil Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture (ESFRI). Približno 27 naj bi se jih začelo izvajati med letom 2013.

Infrastruktura ELI (Extreme Light Infrastructure) je porazdeljena infrastruktura, katere gostiteljice so Češka, Madžarska in Romunija. Sestavlja vseevropsko lasersko infrastrukturo, ki naj bi vsebovala najmočnejše laserje na svetu. Vključuje skoraj 40 raziskovalnih in akademskih institucij iz 13 držav članic EU. Objekti v navedenih treh državah naj bi začeli obratovati leta 2015. ELI bo prva infrastruktura v novih državah članicah, kot je določil Evropski strateški forum za raziskovalne infrastrukture. Sofinancira se predvsem iz strukturnih skladov EU. Ta projekt je zares dober primer tega, kako lahko raziskovalne infrastrukture uresničijo cilje ne le znanstvene odličnosti, ampak tudi regionalnega razvoja in kohezije v Evropi.

²³ COM(2012) 392 final.

²⁴ SWD(2012) 212, delovni dokument služb Komisije – ocena učinka, priložena Sporočilu (2012) 392 final.

²⁵ COM(2012) 401 final in COM(2012) 417 final.

Usmerjanje financiranja EU na prednostne naloge Unije inovacij

Obzorje 2020 – novi instrument EU za financiranje raziskav in inovacij od leta 2014 – bo združil vso evropsko podporo za raziskave in inovacije pod enim krovom. Program Obzorje 2020 v skladu s ciljem iz pobude Unija inovacij označuje pomembno prekinitev s preteklostjo, saj ima financiranje bolj na izzivih temelječ pristop, pravila za udeležence so poenostavljena, doseganje rezultatov pa učinkovitejše.

Ključni element novega pristopa programa Obzorje 2020 je poudarek na inovacijah. Konkretno to pomeni več finančnih sredstev za preskušanje, izdelavo prototipov, predstavitvene in pilotne dejavnosti, za poslovno usmerjene raziskave in razvoj, spodbujanje podjetništva in pripravljenosti prevzemanja tveganj, za ustvarjanje povpraševanja po inovativnih proizvodih in storitvah z določanjem standardov in javnimi naročili ter za spodbujanje inovacij na netehnoloških področjih, kot so oblikovanje, inovacije in kreativnost v storitvah, novi poslovni modeli in socialne inovacije, iz česar se zrcali širok pristop k inovacijam. Prenovljen bo tudi pristop k malim in srednjim podjetjem, ki vključuje instrument, posebej namenjen podpori podjetjem, ki si močno prizadevajo za razvoj, rast in mednarodno razsežnost²⁶. V okviru Obzorja 2020 bodo poleg tega ukrepi Marie Skłodowska-Curie prispevali k cilju Unije inovacij, ki je imeti milijon raziskovalcev več.

Sedanji sedmi okvirni program za raziskave sprejema novo inovacijsko razsežnost programa Obzorje 2020. Delovni programi sedmega okvirnega programa za leto 2013 zajemajo bistveno večji del inovacijskega cikla kot kadar koli prej in zagotavljajo najobsežnejše razpise za zbiranje predlogov v višini 8,1 milijarde EUR. Namen tega je zagotoviti boljše izkoriščanje dosežkov raziskav ter dati na trg nove proizvode in storitve.

Spodbujanje talenta in ustvarjanje novih podjetij: Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo

Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo („European Institute of Innovation and Technology“ – EIT) uvaja idejo trikotnika znanja, tj. izobraževanje, raziskovanje in inovacije, prek novih vrst partnerstva – skupnosti znanja in inovacij („Knowledge and Innovation Communities“). Trenutno obstajajo tri skupnosti znanja in inovacij, tj. za podnebne spremembe, trajnostno energijo ter prihodnjo informacijsko in komunikacijsko družbo. Izobraževalni programi skupnosti znanja in inovacij Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo se osredotočajo na podjetništvo in inovacijske spretnosti ter študentom in inovatorjem v podjetjih dajejo znanje in sredstva za spreminjanje idej v poslovne priložnosti. Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo je določil merila za podeljevanje oznake EIT za magistrske in doktorske programe.

Evropa se srečuje z velikim pomanjkanjem inženirjev in strokovnjakov na področju informacijske in komunikacijske tehnologije z ustrezno kombinacijo znanj in spretnosti. Laboratoriji Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo za informacijsko in komunikacijsko tehnologijo („EIT ICT Labs“) so s svojim programom magistrskih študijev eno največjih skupnih evropskih podjetij za visokošolsko izobraževanje, ki skuša odpraviti to težavo. Vključuje 21 univerz in poslovnih šol v okviru skupnosti znanja in inovacij. Udeležene institucije zagotavljajo sedem tehničnih smeri na visoki stopnji in eno popolnoma standardizirano smer na nižji stopnji na področju inovacij in podjetništva. Študentom bosta prav tako zagotovljena mentorstvo in pripravnništvo pri enem od industrijskih partnerjev. V program za leto 2012 je bilo sprejetih približno 200 študentov.

²⁶

Ta nova shema, ki se zgleduje po shemi SBIR v ZDA, je tudi odziv na zahtevo Evropskega sveta leta 2011, da se prouči, kako bi se lahko najboljše izpolnile potrebe hitro rastočih inovativnih podjetij s tržnim pristopom.

Podjetniško izobraževanje se izvaja v kombinaciji z nizom storitev za podporo poslovanju in številnimi inovacijskimi shemami za pospešitev uvajanja inovacij na trg, kot sta „InnoEnergy Highway“ in „Climate-KIC Market Accelerator“. Učinek je že viden, saj rezultati raziskav in nove ideje hitreje prihajajo na trg ter privabljajo prve stranke.

Zaradi finančne podpore skupnosti znanja in inovacij za podnebne spremembe Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo je lahko novoustanovljeno podjetje za oblikovanje in inovacije Naked Energy za svojo sončno tehnologijo izvedlo pilotni projekt v realnem okolju v pomembnem obsegu. Ta nova tehnologija je privabila zanimanje pomembne verige supermarketov Sainsbury's, ki je s tem podjetjem tudi sklenila pogodbo.

„V okviru skupnosti znanja in inovacij za podnebne spremembe smo prepoznali priložnosti in navezali stike, poleg tega pa so se nam odprle nove poti. Gre za neke vrste ‚inovativnost pod okriljem‘. Sodelovanje s skupnostjo znanja in inovacij za podnebne spremembe nam preprosto omogoča sodelovanje z velikimi akterji,“ je dejal Christophe Williams, generalni direktor podjetja Naked Energy.

„Združeno kraljestvo poznamo. A vseeno obstajajo odlične ideje, za katere ne vemo, skupnost znanja in inovacij za podnebne spremembe pa nas lahko z njimi seznani. Vključeni želimo biti že na začetku razvoja, da bomo lahko tehnologijo oblikovali na komercialno smiseln način,“ je pojasnil David Penfold iz družbe Sainsbury's Supermarkets Ltd.

V predlogu za „strateški inovacijski program“ Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo sta poudarjena krepitev in nadaljnji razvoj treh obstoječih skupnosti znanja in inovacij ter ustanovitve šestih novih na področju inovacij za zdravo življenje in dejavno staranje, hrane za prihodnost, surovin, proizvodnje z dodano vrednostjo, pametnih varnih družb in mobilnosti v mestih. Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo bo bistveno prispeval k ciljem, ki so opredeljeni v programu Obzorje 2020.

3.2. Kako z dobrimi idejami na trg

Cilj Unije inovacij je odprava ovir, ki inovatorjem preprečujejo prenos idej v nove proizvode in storitve, ki jih je mogoče prodati na svetovnih trgih. Evropa mora izkoristiti inovacijski potencial s hitrejšim določanjem standardov, cenejšim patentiranjem, pametnejšim javnim naročanjem inovativnih proizvodov in storitev ter lažjim dostopom inovatorjev ter malih in srednjih podjetij do financiranja. Predlogi o teh štirih gonilnih silah inovacij so bili sprejeti po hitrem postopku z Aktom za enotni trg I (leta 2011). Od leta 2013 bi morali začeti zagotavljati nove spodbude za evropske inovacije, saj sta bila dva predloga sprejeta leta 2012, druga dva pa naj bi bila po pričakovanjih sprejeta v letu 2013.

Financiranje inovacij

Evropi ne primanjkuje inovativnih idej, ki čakajo na prenos v uspešne poslovne modele. Prva ovira je pogosto dostop do financiranja, ki ga dodatno otežuje sedanja kriza. V Evropi se je pridobivanje tveganega kapitala zaradi krize zmanjšalo za 45 %. Poleg tega so trenutno naložbe poslovnih angelov v ZDA približno petkrat višje od naložb v Evropi²⁷.

Strokovna skupina o čezmejnem povezovanju inovativnih podjetij s primernimi investitorji je v svojem poročilu iz leta 2012 priporočila, naj se podprejo skladi tveganega kapitala z dejanskimi možnostmi, poveča strokovnost skupnosti poslovnih angelov, spremlja in

²⁷ Poročilo predsednika strokovne skupine o čezmejnem povezovanju inovativnih podjetij s primernimi investitorji; Evropska komisija 2012; <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=6008&no=1>

spodbuja skupinsko financiranje ter zagotovi program usposabljanja o pripravljenosti za vlaganja za inovativne podjetnike. Komisija bo v letu 2013 predstavila tudi zeleno knjigo o dolgoročnem financiranju evropskega gospodarstva.

Za odpravo ovir za čezmejne naložbe je bilo leta 2012 doseženo soglasje o dveh zakonodajnih predlogih o „skladih za socialno podjetništvo“ in „skladih tveganega kapitala“²⁸, ki naj bi bila uradno sprejeta v začetku leta 2013. Poleg tega je Komisija zaključila obravnavo morebitnih davčnih ovir za čezmejne naložbe tveganega kapitala, na podlagi katere bo proučila nadaljnje korake za predložitev rešitev leta 2013.

Program za konkurenčnost podjetij ter mala in srednja podjetja (v nadaljnjem besedilu: program COSME) in Obzorje 2020 bosta od leta 2014 skupaj podpirala lastniški in dolžniški finančni instrument. Na področju lastniškega kapitala bosta oba programa izvajala skupinske naložbe v fazi načrtovanja, začetni fazi in fazi rasti, da bi podprla celovito vseevropsko shemo tveganega kapitala. Program Obzorje 2020 bo osredotočen na začetno fazo, program COSME pa na fazo rasti. Na področju dolga bosta oba programa zagotavljala posojila, jamstva in zavarovanje jamstev.

Da bi se povečala posojila malim in srednjim podjetjem, ki so usmerjena v raziskave in inovacije, je bil v začetku leta 2012 vzpostavljen instrument za delitev tveganja kot del Sklada za financiranje na osnovi delitve tveganja (RSFF) v obliki jamstvene sheme, ki bi spodbujala banke k zagotavljanju več posojil inovativnim malim in srednjim podjetjem ter malim podjetjem s srednjo kapitalizacijo.

Sklad za financiranje na osnovi delitve tveganja je med letom 2012 namenil dodatna sredstva za raziskovalne infrastrukture, pri čemer je bilo znatno posojilo v višini do 300 milijonov EUR razširjeno na Evropski južni observatorij, da bi se podprla gradnja izjemno velikega evropskega teleskopa (E-ELT). Ta revolucionarni zemeljski teleskop bo imel 39 metrov veliko glavno zrcalo in bo tako največji optični teleskop za bližnje infrardeče območje na svetu; to bo „evropsko okno v vesolje“.

Leta 2013 bo Evropska investicijska banka začela usmerjati dodatnih 10–15 milijard EUR v inovacije ter znanja in spretnosti prek novega instrumenta za rast in zaposlovanje, s čimer bo prispevala k do 65 milijardam EUR dodatnih naložb.

Ustvarjanje povpraševanja po inovativnih proizvodih in storitvah

Inovativna podjetja so lahko uspešna le, če za njihovo blago in storitve obstaja trg, potrošniki pa so jih pripravljene kupiti. Novi standardizacijski sveženj, ki se bo začel uporabljati s 1. januarjem 2013, in predlog za posodobitev zakonodaje EU o javnih naročilih sta ključna mejnika pri zagotavljanju, da bodo inovativni proizvodi in storitve hitreje prišli do trga. Na podlagi svežnja bi bilo treba evropski standard razviti dvakrat hitreje do leta 2020, predlog pa bi omogočil, da bi javni naročniki lahko uporabljali poseben postopek za nakup inovativnega blaga in storitev, nakup bi izvedli z naročniki iz drugih držav članic in tako delili tveganja in stroške, pri merilih za dodeljevanje naročil pa bi se upoštevala inovativnost. Vendar morata predloge o javnih naročilih Evropski parlament in Svet še sprejeti.

Po Evropi se počasi uveljavljajo javna naročila za inovacije²⁹. V letu 2012 je Italija namenila več kot 300 milijonov EUR³⁰ za predkomercialna javna naročila³¹. Ta javna naročila bodo

²⁸ COM(2011) 860 final in COM(2011) 862 final.

²⁹ V javna naročila za inovacije so vključena predkomercialna javna naročila in javna naročila inovativnih rešitev.

³⁰ 170 milijonov EUR iz italijanskih nacionalnih finančnih sredstev je združenih z dodatno podporo strukturnih skladov EU in Evropske investicijske bank.

uvredena v južni Italiji, in sicer s podporo strukturnih skladov po zgledu drugih italijanskih regij. Poleg tega se lahko višje tveganje, povezano s temi nakupi, krije s posebnim instrumentom za delitev tveganja, ustanovljenim v sodelovanju z Evropsko investicijsko banko. Razvija se tudi čezmejno sodelovanje. Nordijski ministri za industrijo so začeli izvajati usmerjevalni projekt na področju zdravstvenega varstva, da bi se okrepilo sodelovanje med Norveško, Finsko, Švedsko, Dansko in Islandijo v zvezi z javnimi naročili za inovacije.

Na nekaterih področjih se trenutno podpira nadnacionalno sodelovanje v zvezi z javnimi naročili za inovacije iz sredstev EU za raziskave in inovacije. V letu 2012 se je začelo izvajati 16 projektov za spodbujanje javnih naročil za inovacije, ki vključujejo naročnike iz večine držav članic. Projekti bodo spodbujali javne naročnike k razvijanju več inovativnih rešitev na področju sistemov razsvetljave, energetske učinkovitih stavb, tehnologije superračunalnikov, boljše oskrbe starejših, pametnega prometnega sistema, inteligentnega varnostnega nadzora meje in inteligentnega tekstilnega materiala za gasilce. V letu 2013 se bo taka podpora na ravni EU verjetno več kot podvojila in dosegla 100 milijonov EUR.

*V okviru projekta sedmega okvirnega programa **SILVER**, bodo naročniki iz petih držav – Združenega kraljestva, Danske, Švedske, Finske in Nizozemske – v začetku leta 2013 skupaj začeli izvajati prvi čezmejni javni razpis za predkomercialno naročilo. Namen javnega razpisa bo razvoj novih rešitev na področju robotike, ki bodo pomagale starejšim s telesnimi okvarami. Konzorcij pričakuje, da bo z javnim razpisom za predkomercialno naročilo pridobil dostop do novih tehnoloških rešitev, ki bodo, ko se bodo začele uporabljati pri oskrbi starejših, do leta 2020 omogočile, da bo lahko oskrbo prejemale 10 % več ljudi pri enakem številu skrbnikov.*

Boljše vključevanje vprašanj standardizacije v zgodnjo fazo projektov raziskav in inovacij je bistvenega pomena za širjenje znanja, interoperabilnost med proizvodi in storitvami ter navsezadnje za odpiranje novih trgov. V okviru projektov sedmega okvirnega programa se razvijajo standardizacijski dokumenti. Leta 2012 so se začeli izvajati novi projekti za pospešitev določanja standardov, ki temeljijo na rezultatih raziskav, financiranih iz okvirnega programa, na primer za proizvode na biološki osnovi, tiskanje v tehniki 3D, pametne tekstilne materiale in uporabo lesa v gradnji. Nadaljnja uvajanja naj bi se začela leta 2013, pri čemer je 75 javnih razpisov za zbiranje predlogov povezanih s standardi.

Vsako podjetje mora imeti vzpostavljenih več dinamičnih odnosov v različnih omrežjih. Uvajanje dvostranske elektronske izmenjave podatkov s posameznimi poslovnimi partnerji pomeni velik napor pri elektronski komunikaciji, zlasti v nehierarhičnih proizvodnih mrežah, tako lahko zlahka prihaja do zamud in napak. Glavni cilj projekta „inTime“ je izboljšati dobavo in zanesljivost v odnosu med stranko in dobaviteljem, kar bi uravnovesilo proizvodnjo v celotni mreži. Na podlagi rezultatov projekta je bil septembra 2012 objavljen standardizacijski dokument. Večstranska komunikacijska platforma, opisana v tem dokumentu, omogoča sodelujočim podjetjem, zlasti malim in srednjim podjetjem, da poenostavijo in racionalizirajo poslovne odnose, saj je za vzpostavitev komunikacije z vsemi poslovnimi partnerji na platformi potreben le en kanal.

V središču akcijskega načrta za ekološke inovacije (EcoAP), ki je bil sprejet decembra 2011³², so tudi inovativni proizvodi in storitve. Z akcijskim načrtom za ekološke inovacije naj bi se ustvarila rast in delovna mesta s proizvodi, storitvami in

³¹ Predkomercialna javna naročila so metoda naročanja raziskovalnih in razvojnih storitev za razvoj novega proizvoda ali rešitve.

³² COM(2011) 899 final.

poslovnimi rešitvami, ki bi imeli pozitiven okoljski vpliv. Zajema sedem ukrepov: (1) pregled okoljske politike in okoljskih predpisov, (2) predstavitvene projekte in projekte vzorčnega testiranja na trgu, (3) standarde in ciljno zmogljivost, (4) finančna sredstva in podporo malim in srednjim podjetjem, (5) nova znanja in spretnosti ter delovna mesta, (6) mednarodno sodelovanje ter (7) Evropska partnerstva za inovacije³³.

Projekti vzorčnega testiranja na trgu za ekološke inovacije, ki jih upravlja Izvajalska agencija za konkurenčnost in inovativnost, spreminjajo inovacije v tržne zelene proizvode in storitve. Med zgodbe o uspehu lahko prištejemo projekta GLASSPLUS in SATURN³⁴. Projekt GLASSPLUS je ponudil način za ponovno uporabo stekla iz starih televizijskih sprejemnikov. Že 60 000 sprejemnikov je bilo na novo uporabljenih, in sicer za izdelavo opek. Pri projektu SATURN se neželezne kovine pobirajo iz komunalnih odpadkov z edinstvenim ločevanjem in več kot 98- oziroma 90-odstotno stopnjo čistosti.

Izkoriščanje intelektualne lastnine in ustvarjalnosti

Sheme pravic intelektualne lastnine imajo bistven vpliv na lastništvo, delitev in uporabo novega znanja in proizvodov. Zato so bistvena sestavina okvirnih pogojev za raziskave in inovacije.

Decembra 2012 je bil dosežen zgodovinski sporazum o enotnem patentu³⁵, kar bi moralo omogočiti, da bi bil prvi evropski patent z enotno veljavnostjo dodeljen in registriran spomladi 2014. Države članice bodo vseeno morale hitro ratificirati sporazum o enotnem patentnem sodišču, da izpolnijo rok o podelitvi prvega patenta v letu 2014, kot je določen v okviru pobude Unija inovacij.

„Patent Translate“ je storitev strojnega prevajanja, ki se je začela izvajati marca 2012³⁶. Orodje razvija Evropski patentni urad v sodelovanju s podjetjem Google. To orodje že zagotavlja prevode iz angleščine v štirinajst jezikov in obratno, do leta 2014 pa se bo postopno razširilo na 32 jezikov. Brezplačna storitev „Patent Translate“ bo vsem olajšala dostop do vsebine patentov in dokumentov, povezanih s patenti, objavljenih kjer koli na svetu.

Komisija je leta 2012 predložila analizo glavnih ovir, s katerimi se pri vrednotenju obstoječih patentov srečujejo evropska podjetja, zlasti mala in srednja podjetja. Opredelila je tudi nekaj možnih ukrepov, s katerimi bi se zanemarjeni intelektualni lastnini dal nov zagon³⁷. Komisija je začela izvajati tudi novo strategijo za spodbujanje kulturnega in ustvarjalnega sektorja, pri čemer se je osredotočila na njun inovacijski potencial³⁸.

Evropska zveza ustvarjalnih industrij je začela politični dialog in pripravila osem konkretnih ukrepov v zvezi z inovacijskimi boni, boljšim dostopom do financiranja ter odličnostjo in sodelovanjem grozdov za nadaljnji razvoj ustvarjalnih industrij ter boljše izkoriščanje vseh oblik znanja in ustvarjalnosti v drugih industrijah. Evropski vodstveni odbor za oblikovanje je pripravil 21 priporočil, na podlagi katerih bo Komisija izvedla akcijski načrt za spodbujanje uveljavljanja in razumevanja vloge oblikovanja pri inovacijski politiki.

³³ http://ec.europa.eu/environment/ecoap/index_en.htm.

³⁴ <http://www.glassplus.eu/home.aspx>, <http://www.saturn.rwth-aachen.de/>.

³⁵ Po sprejetju obeh predpisov, s katerima se izvaja okrepljeno sodelovanje na področju ustvarjanja enotne patentne zaščite http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/patent/index_en.htm.

³⁶ <http://www.epo.org/searching/free/patent-translate.html>.

³⁷ SWD (2012) 458 final.

³⁸ COM(2012) 537 final.

3.3. Evropska partnerstva za inovacije

Pristop evropskega partnerstva za inovacije (EIP) k pospešitvi razvoja in uvajanja inovacij za družbene izzive je v letu 2012 dobil novo razsežnost s pilotnim partnerstvom za „dejavno in zdravo staranje“, ki prehaja z načrtovanja na izvajanje, pristop pa je bil predlagan tudi za dodatna štiri področja.

Februarja je Komisija potrdila strateški načrt izvajanja, ki ga je predložila usmerjevalna skupina za dejavno in zdravo staranje, ter opredelila podporne ukrepe na ravni EU. V okviru tega so bile zainteresirane strani pozvane, da se v pisni obliki zavežejo konkretnim ukrepom in/ali postanejo referenčna mesta, poleg tega pa je treba vzpostaviti trg za inovativne ideje, ki bi zainteresiranim stranem pomagal najti partnerje, izmenjevati nastajajoče pobude in širiti dokaze.

Skupine zainteresiranih strani, ki so združevale javne organe, tehnološka podjetja, ponudnike zdravstvenih storitev, industrijo in nevladne organizacije, so se spodbudno odzvale, saj so predložile 261 zavez v zvezi s šestimi posebnimi ukrepi. Poleg tega je 54 regij izrazilo zanimanje, da bi postale referenčna mesta, ki bi bila lahko prikaz primerov dobre prakse, ter da bi spodbudile povečanje in ponavljanje inovativnih rešitev. Skoraj 500 partnerjev se je pridružilo spletnemu tržišču³⁹.

Zaveze so predložile vse države članice EU, ki so aktivirale več kot 1 000 regij in občin v Uniji, pa tudi iz drugih držav. Iz predloženih zavez je razvidno, da bi lahko imeli več kot 4 milijoni evropskih državljanov neposredne koristi od partnerstva, ki je namenjeno doseganju kritične mase za izvedbo dejanske reforme načina prejemanja in zagotavljanja oskrbe v Evropi. Šest skupin zainteresiranih strani je novembra 2012 objavilo svoje akcijske načrte, v katerih so opisali najpomembnejše končne izsledke in rezultate za obdobje naslednjih dveh do treh let.

„Evropsko partnerstvo za inovacije na področju dejavnega in zdravega staranja je odličen primer, kako se lahko sodelovanje izvaja v praksi, in sicer ne le med podjetji, ampak tudi med zainteresiranimi stranmi v vrednostni verigi. V primeru dejavnega in zdravega staranja tveganje ni povezano s tehnologijo, saj večina tehnologij že obstaja. Težave nastajajo pri povezovanju tehnologij (sporočanje podatkov, obdelava podatkov, senzorska omrežja itd.) v dejanskih okoliščinah, zato so veliko bolj potrebne socialne inovacije, to so novi načini dela in novi poslovni modeli. Ko bodo ljudje začeli delati drugače, se bodo pojavile priložnosti za naložbe. To pa je naše področje. V inovacije za dejavno in zdravo staranje bomo vlagali, ker ste se pri Komisiji zavezali zmanjševanju naložbenega tveganja z zagotavljanjem ozaveščenosti in ustvarjanjem doverljive skupnosti, pa tudi zato, ker se za storitve, povezane s staranjem, razvija velik trg, ki je zelo privlačen,“ je dejal Jos B. Peeters iz družbe Capricorn Venture Capital.

Komisija je po potrditvi strateškega načrta izvajanja dejavnega in zdravega staranja predstavila predloge za nova evropska partnerstva za inovacije na podlagi izkušenj s pilotnim partnerstvom, kot je potreba po manj strogem upravljanju in pojasnitvi, da evropska partnerstva za inovacije ne nadomeščajo formalnih postopkov odločanja v zvezi s financiranjem programov ali zakonodajo.

Februarja je Komisija predlagala evropska partnerstva za inovacije za „kmetijsko produktivnost in trajnost“ ter za „surovine“. Maja je dodala predlog za evropsko partnerstvo

³⁹ <http://webgate.ec.europa.eu/eipaha>.

za „vodo“, julija pa za „pametna mesta in skupnosti“. Po potrditvi Sveta je bil strateški načrt izvajanja evropskega partnerstva za inovacije za „vodo“ oblikovan decembra 2012, strateški načrti izvajanja za „kmetijstvo“, „surovine“ ter „pametna mesta in skupnosti“ pa bodo izdani v letu 2013, tako da se bo lahko izvajanje naslednje leto začelo čim bolj zgodaj.

V letu 2013 se načrtuje izvedba ocene napredka dejavnega in zdravega staranja ter širše neodvisne strokovne ocene pristopa evropskega partnerstva za inovacije, da bi se ugotovilo, ali so potrebni dodatni ukrepi ali spremembe za izboljšanje učinkov sedanjih evropskih partnerstev za inovacije, ter da bi se vzpostavili pogoji za nadaljnja partnerstva.

3.4. Doseganje največje socialne in teritorialne kohezije

Odpravlja je inovacijskega razkoraka

Iz analize uspešnosti države⁴⁰ in sistema inovacijskih kazalnikov v regijah 2012⁴¹ (slika 4) je razvidno, da še vedno obstajajo razlike na področju inovacij med regijami in tveganje, ki se s krizo še povečuje. Močne in inovativne regije povečujejo uspešnost najbolj inovativnih držav, take gonilne sile pa so v nekaterih državah članicah manj prisotne. Čeprav je uspešnost regij na področju inovacij v obdobju 2007–2011 ostala sorazmerno stabilna, je mnogo bolj nihala kot uspešnost na ravni države. Ta regionalna raznolikost zahteva boljše prilaganje inovacijskih politik na relativne prednosti posameznih regij. To bo spodbujala prihodnja kohezijska politika za obdobje 2014–2020⁴². Države članice bodo morale razviti raziskovalne in inovacijske strategije za pametno specializacijo s poudarkom na omejenem številu prednostnih nalog. Platforma pametne specializacije⁴³ pomaga javnim organom pri oblikovanju takih strategij z medsebojnimi strokovnimi pregledi, smernicami in delavnicami po vsej Evropi. Trenutno so na tej platformi registrirane tri države članice EU in 103 regije iz 19 drugih držav članic. Da bi regije lažje napredovale na poti do odličnosti, se bodo okrepile sinergije med programom Obzorje 2020 in kohezijskimi sredstvi, podpiralo sodelovanje/povezovanje med obstoječimi in nastajajočimi centri odličnosti, vzpostavile zmogljivosti za seznanjanje s politiko ter ustanovile katedre Evropskega raziskovalnega prostora.

⁴⁰ Glej prilogo o uspešnosti držav članic, priloženo sporočilu.

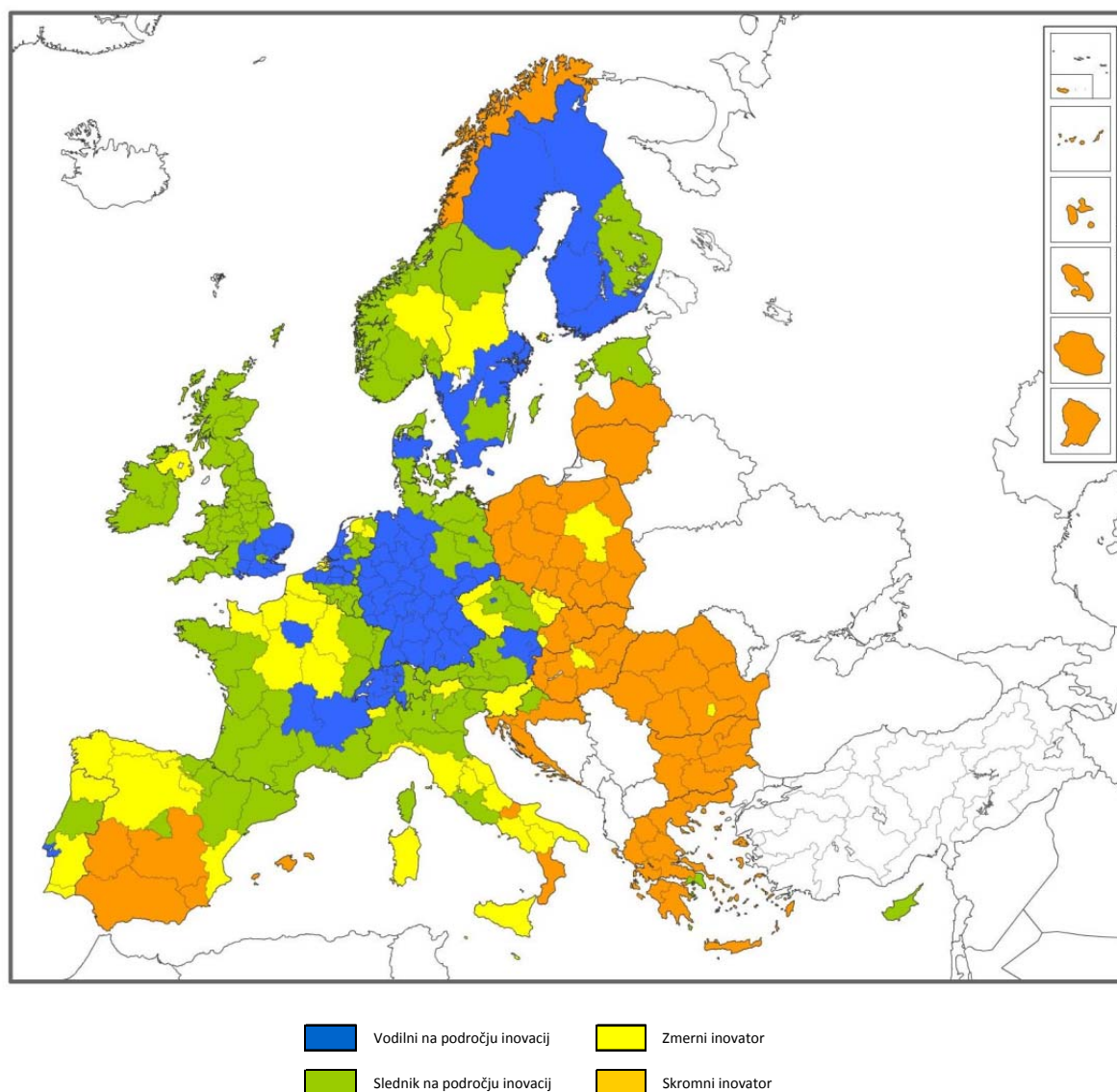
⁴¹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ris-2012_en.pdf.

⁴² Glej http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm.

⁴³ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>.

Slika 5: Uspešnost na področju inovacij po regijah

Vir: sistem inovacijskih kazalnikov v regijah za leto 2012.

Podpiranje socialnih inovacij

Socialne inovacije v Evropi dobivajo zagon. Evropska pobuda za socialne inovacije⁴⁴, virtualno stičišče za razvoj in racionalizacijo socialnih inovacij, je v prvih 18 mesecih privabila skoraj 50 000 ljudi. Ker se brezposelnost hitro povečuje, je Komisija oktobra 2012 razpisala natečaj za nove ideje, ki bi ljudem pomagale pri zaposlovanju ali do novih vrst delovnih mest. Vzporedno se v pobudi za socialna podjetja⁴⁵ kot nadaljnjem spremljanju Akta za enotni trg I obravnavajo prepreke, ki ovirajo razvoj sektorja socialnih podjetij, kot so zakonodaja, financiranje ter razvidnost in poznavanje družbene dodane vrednosti tega sektorja.

Socialne inovacije in eksperimentiranje na področju socialne politike v sektorjih zaposlovanja in socialne politike sta med letom 2012 še naprej podpirala program PROGRESS⁴⁶ in

⁴⁴ <http://www.socialinnovationeurope.eu/>.

⁴⁵ COM(2011) 682 final, z dne 25. oktobra 2011.

⁴⁶ Program PROGRESS je finančni instrument EU, http://ec.europa.eu/research/infrastructures/index_en.cfm?pg=success9.

Evropski socialni sklad. V prihodnjem načrtovanju programov za obdobje 2014–2020 za Evropski socialni sklad, Evropski sklad za regionalni razvoj ter v novem programu za socialne spremembe in inovacije se bo taka podpora okrepila.

EU je od leta 2011 v okviru sedmega okvirnega programa podpirala raziskovalne projekte na področju socialnih inovacij v vrednosti približno 30 milijonov EUR, prav tako pa financira dve omrežji inkubatorjev, da bi spodbudila in okrepila uspešne socialne inovacije. Socialne inovacije se bodo dodatno podpirale v okviru programa Obzorje 2020. To pa bo podprto z zavezo Komisije v Aktu za enotni trg II⁴⁷, da bo razvila metodologijo za merjenje socialno-ekonomskih koristi, ki jih ustvarjajo socialna podjetja.

Iskanje inovativnih načinov za financiranje socialnih inovacij in podpiranje posodabljanja politik socialne zaščite sta del „svežnja za socialne naložbe“, predloženega februarja 2013. Ta sveženj je usmerjen v povečevanje trajnosti in ustreznosti proračuna ter socialnih politik, aktivacijo socialnih politik in storitev, vlaganje v otroke in mladino ter racionalizacijo upravljanja EU na področju socialnih politik, spremljanja in komunikacije z državljani.

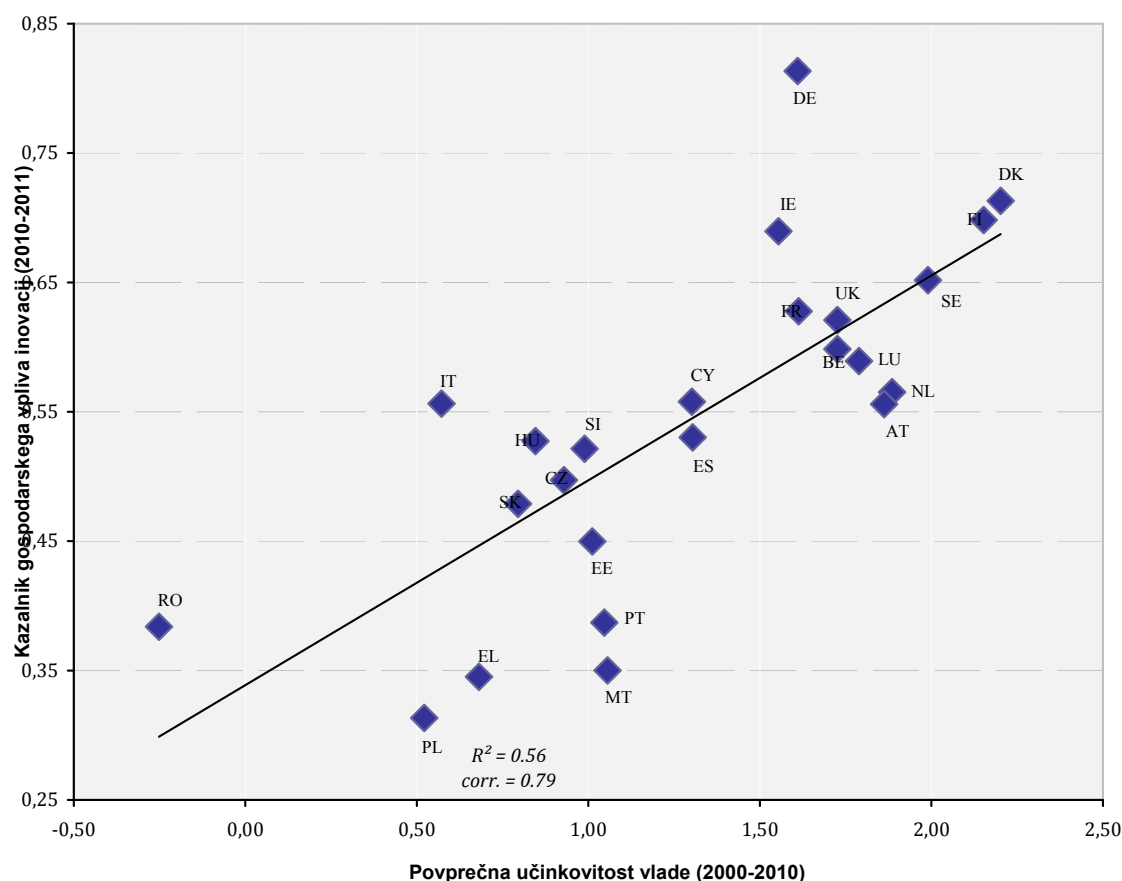
Izkušnje poudarjajo pomen, ki ga imajo državljani kot bistveni akterji pri socialnih inovacijah, ter potrebo po širokih partnerstvih za spodbujanje inovacij v mehanizmih socialnih politik, vključno z neprofitnimi organizacijami iz tretjega sektorja in organizacijami civilne družbe. Inovacije na področju družbene odgovornosti gospodarskih družb prispevajo k celostnemu, v prihodnost usmerjenemu pristopu k javno-zasebnim partnerstvom pri obravnavanju družbenih izzivov.

Spodbujanje inovacij v javnem sektorju

Evropa mora glede na veliko pomembnost sektorja ter zaradi sedanjih finančnih in političnih razmer spodbujati inovacije v javnem sektorju, če želi doseči odličnost in ostati mednarodno konkurenčna. Poleg tega je posodobitev javne uprave ena od petih prednostnih nalog, opredeljenih v letnem pregledu rasti za leto 2013, ki ga je sprejela Komisija. Pilotni program evropskega sistema inovacijskih kazalnikov v javnem sektorju⁴⁸ je prvi poskus na ravni EU, da bi bolje razumeli in analizirali inovacije v javnem sektorju. Iz analize je jasno razvidno, da se zaradi boljših javnih storitev znatno povečajo možnosti, da bodo podjetja ustvarjala inovacije in povečala svojo prodajo. Prav tako so države z visoko kakovostjo javnih storitev običajno uspešnejše pri inovacijah (slika 6). Visokokakovostne in inovativne uprave so torej ključnega pomena za spodbujanje uspešnosti Evrope na področju inovacij. **Slika 6: Uspešnost vlade in gospodarski vpliv inovacij**

⁴⁷ COM(2012) 573 final, z dne 3. oktobra 2012.

⁴⁸ Izvedba pilotnega programa evropskega sistema inovacijskih kazalnikov v javnem sektorju za leto 2013.

Vir: GD za raziskave in inovacije – enota za ekonomske analize (2013)

Podatki: EUROSTAT, Svetovna banka (projekt "svetovni kazalniki upravljanja"), Sistem kazalnikov uspešnosti Unije inovacij za leto 2013

3.5. Večanje vpliva naših politik z zunanjim sodelovanjem

Evropa bi morala povečati odličnost svoje znanstvene podlage ter spodbuditi rast inovativnih podjetij z dejavnim mednarodnim sodelovanjem in vzpostavitev ustreznih pogojev, s katerimi bi privabila najbolj nadarjene posameznike. Zato je Komisija oblikovala novo strategijo za razvoj mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in inovacij⁴⁹. V strategiji se predlaga, naj bo sodelovanje še naprej osredotočeno na strateške prednostne naloge EU, pri čemer je treba ohraniti tradicijo odprtosti za vključevanje tretjih držav v raziskave EU. V to je zajeto obravnavanje svetovnih izzivov, pa tudi povečanje privlačnosti Evrope za raziskave in inovacije. Hkrati je pri dialogu o inovacijah s tretjimi državami nujno treba upoštevati potrebo, da se spodbujajo enaki konkurenčni pogoji za evropske udeležence, navzoče na njihovih ozemljih, in okrepi pravna varnost za vlagatelje, zlasti na področju pravic intelektualne lastnine, kar je še posebej primerno v okviru prihodnjih pogajanj o sporazumih o naložbah s tretjimi državami, kot je Kitajska.

Nova strategija se bo izvajala predvsem v okviru programa Obzorje 2020, pa tudi s skupnimi pobudami z državami članicami EU. Osrednji element je razvoj večletnih časovnih načrtov s ključnimi partnerji iz tretjih držav, namenjenih krepitvi in usmerjanju mednarodnega sodelovanja. Ti načrti bodo povezani z delom Strateškega foruma za mednarodno sodelovanje na področju znanosti in tehnologije (SFIC), da se bosta zagotovila usklajenost in dopolnjevanje med ukrepi EU in držav članic. Strateški forum za mednarodno sodelovanje na

⁴⁹ COM(2012) 497.

področju znanosti in tehnologije zdaj dejavno sodeluje pri treh usmerjenih pobudah z Indijo, ZDA in Kitajsko, oktobra 2012 pa je sklenil začeti pobudo z Brazilijo.

Skupina višjih uradnikov⁵⁰ je pripravila priporočila o okviru mednarodnega sodelovanja za globalne raziskovalne infrastrukture. Poročilo je bilo sprejeto s široko podporo ministrov za znanost iz skupine CARNEGIE⁵¹.

Skoraj vse države članice so sprejele ukrepe za privabljanje večjega števila nadarjenih posameznikov⁵², vendar je za oceno uspešnosti teh ukrepov še prezgodaj. Komisija namerava v letu 2013 predložiti nov predlog za enotno direktivo, s katero bi poenostavila predpise EU v zvezi s preseljevanjem za določene skupine ljudi, vključno z raziskovalci, s čimer bi zagotovila enake in pregledne programe sprejemanja in pravice po vsej EU.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE IN NASLEDNJI KORAKI

Gospodarski položaj v Evropi je še naprej nestabilen. Kratkoročne napovedi so še vedno negotove, vendar je mogoče opaziti pozitivna gibanja, v srednje- do dolgoročnem smislu pa bodo prinesle rezultate tudi nedavne poglobljene reforme.

Odziv Evrope na negotovost zaradi krize mora vključevati dosledno in hitro izvajanje strategije Unija inovacij, ki je bila oblikovana leta 2010. Na številnih področjih je bil že dosežen velik napredek. Rezultati tega bi se morali kmalu pokazati v realnem gospodarstvu. Unija inovacij bo pomagala ustvariti ozračje zaupanja v Evropsko unijo za podjetja in državljane. To bo storila z vzdržnimi naložbami v raziskave in inovacije, nadaljnjimi poglobljenimi reformami za oblikovanje pravega Evropskega raziskovalnega prostora, vzpostavitevijo boljših okvirnih pogojev za inovativna podjetja ter zagotavljanjem ukrepov, v skladu s katerimi se ponudba in povpraševanje bolj ujemata.

Toda Evropa mora storiti več za uresničitev Unije inovacij. EU in države članice morajo glede na sedanjo krizo, zmanjševanje zaupanja javnosti in nevarnost inovacijskega razkoraka pospešiti skupna prizadevanja in poglobiti Unijo inovacij.

Takojšnji izziv se nanaša na obseg, v katerem bo Unija inovacij okrepila pojav resnično „specializiranih“ regionalnih inovacijskih profilov ter pri tem upoštevala vedno večjo razdrobljenost vrednostnih verig in vedno večjo raznolikost glede potrebnega vlaganja znanja. Večje osredotočanje na vlogo regionalne inovacijske politike je edina izvedljiva možnost za nadomestitev in po možnosti izravnavo težnje k begu nadarjenih posameznikov iz evropskih regij z omejenimi možnostmi v evropske centre raziskovalne odličnosti⁵³.

Da bi prispevala k proučitvi novih virov rasti, bo Komisija poleg nadaljnjega izvajanja dogovorjenih ukrepov Unije inovacij pripravila tudi naslednje korake k poglobitvi Unije inovacij. Ti koraki temeljijo na nastajajočih trendih, strokovnem nasvetu in stališčih zainteresiranih strani. Osredotočeni bodo na:

⁵⁰ Skupino višjih uradnikov sestavljajo predstavniki Brazilije, Kanade, Kitajske, Evropske komisije, Francije, Nemčije, Indije, Italije, Japonske, Mehike, Rusije, Južne Afrike, Združenega kraljestva in Združenih držav Amerike. Avstralija ima od novembra 2011 status države opazovalke.

⁵¹ Skupino Carnegie sestavljajo ministri za znanost/svetovalci skupine G8, Evropske komisije in skupine Outreach 5 (Kanada, Francija, Nemčija, Italija, Japonska, Rusija, Združeno kraljestvo, Združene države Amerike ter tudi Brazilija, Kitajsko, Indija, Mehika in Južna Afrika).

⁵² Poročilo raziskovalcev za leto 2012.

⁵³ Prvi dokument o stališču Odbora za evropski raziskovalni prostor in inovacije (ERIAB): „Stresni test“ Unije inovacij; november 2012.

- pospeševanje strukturnih sprememb v obstoječih sektorjih in njihovega razvejanja v novo nastajajoče sektorje ter podpiranje razvoja inovativnih podjetij z visoko rastjo s politikami EU in usklajenimi dodatnimi pobudami,
- odpravljanje inovacijskega razkoraka med evropskimi regijami s pametno specializacijo ter sinergijami med programom Obzorje 2020 in strukturnima skladoma,
- pripravo okvirnih pogojev, naklonjenih inovacijam, za inovativna podjetja, vključno z inovacijskimi grozdi,
- opredeljevanje konkretnih načinov za spodbujanje inovacij v javnem sektorju in prek javnega sektorja,
- razvoj celovitega pristopa politike za odprte inovacije in prenos znanja,
- obravnavo vrednosti intelektualne lastnine, lažje vrednotenje patentov ter zagotavljanje pametne in učinkovite zaščite znanja in zaupnih poslovnih informacij za lažji prenos znanja,
- spodbujanje inovacij v maloprodajnem sektorju kot ključnem ukrepu evropskega akcijskega načrta za maloprodajni sektor, da se olajša prenos inovacij od ideje do uvedbe na trg za inovativne proizvode in storitve z izkoriščanjem potenciala maloprodajnega sektorja, ki ima veliko gospodarsko težo (4,3 % BDP EU in 8,3 % zaposlitev v EU) ter je neposredno povezan s potrošniki,
- povezovanje novih tehnologij in storitev z inovacijami poslovnih modelov.

Da bi dosegla dejanske spremembe, mora Evropa okrepiti svojo zavezo v zvezi z doseganjem rasti, ki temelji na inovacijah. Cilji Unije inovacij bi morali postati gonilna sila prihodnjega programa evropskega povezovanja. Vsaka država zase ne more ustvariti inovativnega gospodarstva EU. Čas je, da začnejo prispevati evropske institucije, države članice, regije in vse zainteresirane strani.

PRILOGA

Priloga: Napredek pri 34 zavezah iz vodilne pobude Unija inovacij v letu 2012, COM(2010) 546 final.

Z zeleno so označene zaveze, ki potekajo po načrtu, za katere se dajejo pobude in ki dobro napredujejo;

z oranžno so označene zaveze z ukrepi, ki so v zaostanku/delno izvedeni;

z rdečo so označene zaveze, za katere ni bilo sprejetih nobenih pobud.

Več informacij o posameznih zavezah najdete na spletnem naslovu:
<http://i3s.ec.europa.eu/home.html>.

	Zaveza Unije inovacij	Rok	Napredek
1	Vzpostavitev nacionalnih strategij za usposabljanje zadostnega števila raziskovalcev	2011	
2	Preskus izvedljivosti neodvisnega sistema za razvrščanje univerz	2011	
	Oblikovanje „zavezništev za znanje“ med podjetji in izobraževalnimi ustanovami		
3	Predlog celostnega okvira za e-znanja	2011	
4	Predlog okvira ERP in podpornih ukrepov	2012	
5	Izgradnja prednostnih evropskih raziskovalnih infrastruktur	2015 – 60 %	
6	Poenostavitev in usmeritev prihodnjih raziskovalnih in inovacijskih programov EU na Unijo inovacij	2011	
7	Zagotovitev večje vključenosti malih in srednjih podjetij v prihodnje raziskovalne in inovacijske programe EU		
8	Krepitev znanstvene podlage pri oblikovanju politik v okviru Skupnega raziskovalnega središča Ustanovitev evropskega foruma o dejavnostih, usmerjenih v prihodnost		
9	Oblikovanje strateškega programa Evropskega inštituta za inovacije in tehnologijo	sredi leta 2011	
10	Vzpostavitev finančnih instrumentov na ravni EU, da se privabijo zasebna finančna sredstva	2014	
11	Zagotovitev čezmejnega delovanja skladov tveganega kapitala; obdavčitev	2012	
12	Okrepitev čezmejnega približevanja inovativnih podjetij vlagateljem		
13	Pregled okvira za državne pomoči na področju raziskav, razvoja in inovacij	2011	
14	Ustanovitev patenta EU	2014	
15	Pregled regulatornega okvira na ključnih področjih	začetek v letu 2011	
16	Pospešitev in posodobitev določanja standardov	začetek leta 2011	

17	Rezervacija proračunskih sredstev, namenjenih izključno javnim naročilom za inovacije	začetek v letu 20	
	Vzpostavitev podpornega mehanizma na ravni EU in omogočanje skupnih naroč		
18	Predstavitev akcijskega načrta za ekološke inovacije	začetek leta 201	
19	Vzpostavitev Evropskega vodstvenega odbora za oblikovanje	2011	
	Vzpostavitev Evropske zveze ustvarjalnih industrij		
20	Spodbujanje odprtega dostopa; podpora pametnim raziskovalnim informacijskim sistemom		
21	Spodbujanje prenosa raziskav in znanj, doseženih s sodelovanjem		
22	Oblikovanje evropskega trga znanja za patente in licence	2011	
23	Zaščita pred uporabo pravic intelektualne lastnine v protikonkurenčne namene		
24/ 25	Izboljšanje uporabe strukturnih skladov za raziskave in inovacije	začetek v letu 2010 platforma do leta 2012	
26	Izvedba pilotnega projekta socialnih inovacij; spodbujanje socialnih inovacij prek Evropskega socialnega sklada		
27	Podpiranje obsežnega raziskovalnega programa o javnem sektorju in socialnih inovacijah	začetek v letu 20	
	Izvedba pilotnega programa evropskega sistema inovacijskih kazalnikov v javne		
28	Posvetovanje s socialnimi partnerji o vzajemnem delovanju med gospodarstvom, na znanju, in trgom dela		
29	Pilotno izvajanje in predstavljane predlogov za evropska partnerstva za inovacij	2011	
30	Vzpostavitev povezanih politik za privabljanje talentov iz vsega sveta	2012	
31	Predlog skupnih prednostnih nalog ter pristopov EU in držav članic za sodelovanje s tretjimi državami na področju znanosti	2012	
32	Izgradnja globalnih raziskovalnih infrastruktur	2012	
33	Samoocena nacionalnih raziskovalnih in inovacijskih sistemov ter opredelitev izzivov in reform		
34	Razvoj glavnega kazalnika inovacij		
	Spremljanje napredka z uporabo sistema kazalnikov uspešnosti za Unijo inovacij		